Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
MACIEJA SZPUNARJA,
predstavljeni 13. decembra 2017 [1]

Zadeva C-558/16

Doris Margret Lisette Mahnkopf,
ob udeležbi
Svena Mahnkopfa

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Kammergericht Berlin (višje deželno sodišče v Berlinu, Nemčija))

„Predlog za sprejetje predhodne odločbe – Območje svobode, varnosti in pravice – Evropsko potrdilo o dedovanju – Področje uporabe – Možnost vnosa podatka o deležu preživelega zakonca v evropsko potrdilo o dedovanju“

I. Uvod

1. Ta predlog za sprejetje predhodne odločbe je drugi po vrsti, v katerem nacionalno sodišče prosi Sodišče za razlago določb Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju. [2]

2. Vprašanje za predhodno odločanje, ki ga je nacionalno sodišče predložilo v zadevi Kubicka, [3] se je nanašalo na razmejitev prava, ki se uporabi za dedovanje, in prava, ki se uporabi v zvezi s stvarnimi pravicami. V obravnavani zadevi pa se vprašanja predložitvenega sodišča nanašajo na razmejitev prava, ki se uporabi za dedovanje, in prava, ki se uporabi za premoženjski režim zakoncev. Z njimi želi namreč izvedeti, ali se v evropskem potrdilu o dedovanju lahko razkrije dedni delež, ki na podlagi člena 1371(1) Bürgerliches Gesetzbuch (nemški civilni zakonik; v nadaljevanju: BGB) pripada preživelemu zakoncu. Predložitveno sodišče želi poleg tega razjasniti, kakšne učinke bi moral imeti morebiten vnos podatka o takem deležu v evropsko potrdilo o dedovanju.

1 Jezik izvirnika: poljščina.

2 UL 2012, L 201, str. 107.

3 Glej sodbo z dne 12. oktobra 2017 (C-218/16, EU:C:2017:755).

II. Pravni okvir

A. Pravo Unije

3. V uvodnih izjavah 11, 12 in 71 Uredbe št. 650/2012 je navedeno:

„(11) Ta uredba bi se morala uporabljati samo za dedovanje, ne pa tudi za druga področja civilnega prava. Zaradi jasnosti bi morala biti nekatera vprašanja, ki bi jih bilo mogoče povezati z dednimi zadevami, izrecno izključena iz področja uporabe te uredbe.

(12) Ta uredba se tako ne bi smela uporabljati za vprašanja glede premoženjskopravnih razmerij [premoženjskih režimov] med zakoncema, vključno s pogodbami o ureditvi premoženjskopravnih razmerij med zakoncema, kot jih poznajo nekateri pravni sistemi, kolikor te pogodbe ne urejajo dednih zadev, in vprašanja v zvezi s premoženjskopravno ureditvijo razmerij, ki imajo primerljiv učinek kot zakonska zveza. Organi, ki obravnavajo določeno dedovanje v skladu s to uredbo, pa bi morali glede na okoliščine posameznega primera pri določanju zapuščine zapustnika in posameznih deležev upravičencev upoštevati likvidacijo [prenehanje] premoženjskopravnih razmerij [premoženjskega režima] med zakoncema ali podobnih premoženjskopravnih razmerij [premoženjskih režimov, ki so veljali za] zapustnika.

[…]

(71) Potrdilo bi moralo imeti enake učinke v vseh državah članicah. Samo po sebi ne bi smelo biti izvršilni naslov, imeti pa bi moralo dokazno moč, poleg tega bi se moralo zanj predpostavljati, da točno odraža elemente, ki so bili ugotovljeni po pravu, ki se uporablja za dedovanje, ali po katerem koli drugem pravu, ki se uporablja za posamezne elemente, kot je materialna veljavnost razpolaganja za primer smrti. Dokazni učinek potrdila ne bi smel vključevati elementov, ki niso urejena s to uredbo, kot je ugotavljanje očetovstva in materinstva ali vprašanje, ali je določeno premoženje pripadalo zapustniku ali ne. […]“

4. Člen 1(1) in (2)(d) Uredbe št. 650/2012 določa:

„1. Ta uredba se uporablja v zadevah dedovanja. […]

2. Iz področja uporabe te uredbe so izključeni:

[…]

(d) vprašanja v zvezi s premoženjskimi razmerji [režimi] med zakoncema in premoženjskimi razmerji [režimi v zvezah], ki imajo po pravu, ki se uporablja za takšna razmerja [takšne zveze], primerljive učinke kot zakonska zveza;

[…]“.

5. Člen 3(1)(a) Uredbe št. 650/2012 določa:

„‚[D]edovanje‘ pomeni dedovanje zapuščine po zapustniku in obsega vse oblike prehoda premoženja, pravic in obveznosti zaradi smrti, ne glede na to, ali gre za prehod na podlagi zapustnikovega razpolaganja za primer smrti ali za prehod z dedovanjem na podlagi zakona“.

6. Člen 23(1) in (2)(b) Uredbe št. 650/2012, naslovljen „Področje uporabe prava, ki se uporablja“, določa:

„1. Pravo, določeno v skladu s členom 21 ali členom 22, ureja celotno delovanje.

2. To pravo ureja zlasti:

[…]

(b) določitev upravičencev, njihovih deležev in obveznosti, ki jim jih je morda naložil zapustnik, ter določitev drugih dednih pravic, vključno z dednimi pravicami preživelega zakonca ali partnerja;

[…]“.

7. V poglavju VI Uredbe št. 650/2012, naslovljenem „Evropsko potrdilo o dedovanju“, je vrsta določb, ki se nanašajo na ta instrument prava Unije. Med njimi sta tudi člena 62 in 63, v katerih je pojasnjen cilj, zaradi katerega je bilo uvedeno evropsko potrdilo o dedovanju.

„*Člen 62*

Uvedba evropskega potrdila o dedovanju

1. Ta uredba uvaja evropsko potrdilo o dedovanju (v nadaljnjem besedilu: potrdilo), ki se izda za uporabo v drugi državi članici in ima učinke, ki so navedeni v členu 69.

2. Uporaba potrdila ni obvezna.

3. Potrdilo ne nadomešča nacionalnih dokumentov, ki se za podobne namene uporabljajo v državah članicah. Vendar potrdilo, potem ko je bilo izdano za uporabo v drugi državi članici, učinkuje, kot je navedeno v členu 69, tudi v državi članici, katere organi so ga izdali v skladu s tem poglavjem.

Člen 63

Namen potrdila

1. Potrdilo je namenjeno dedičem, volilojemnikom z neposrednimi pravicami v dedni zadevi in izvršiteljem oporoke ali upraviteljem zapuščine, ki morajo v drugi državi članici dokazati svoj status ali uveljavljati svoje pravice kot dediči ali volilojemniki in/ali pooblastila kot izvršitelji oporoke ali upravitelji zapuščine.

2. Potrdilo se lahko uporablja zlasti, da se dokaže eno ali več od naslednjega:

(a) status in/ali pravice posameznega dediča oziroma volilojemnika, omenjenega v potrdilu, in njihovi deleži na zapuščini;

[…]“.

8. Člen 68 Uredbe št. 650/2012, naslovljen „Vsebina potrdila“, v točkah (f), (h) in (l) določa:

„Potrdilo vsebuje naslednje podatke, kolikor so potrebni za namen, za katerega se potrdilo izda:

[…]

(f) podatke o zapustniku: priimek (po potrebi priimek ob rojstvu), ime/imena, spol, datum in kraj rojstva, osebno stanje, državljanstvo, identifikacijsko številko (če obstaja), naslov v času smrti, datum in kraj smrti;

[…]

(h) podatek o tem, ali je zapustnik sklenil pogodbo o ureditvi premoženjskopravnih razmerij med zakoncema, ali po potrebi podatek o tem, ali je zapustnik sklenil pogodbo o ureditvi premoženjskopravnih razmerij glede razmerja [zveze], ki ima po pravu, ki se uporablja za takšna razmerja [takšne zveze], primerljiv učinek kot zakonska zveza, in informacije o premoženjskem razmerju [režimu] med zakoncema ali primerljivem premoženjskem razmerju [režimu];

[…]

(l) delež, ki pripada vsakemu [dediču], in po potrebi seznam pravic in/ali premoženja, ki pripadajo posameznemu dediču;

[…]“.

9. Učinki evropskega potrdila o dedovanju so urejeni v členu 69 Uredbe št. 650/2012. V odstavkih 1, 2 in 5 tega člena je določeno:

„1. Potrdilo učinkuje v vseh državah članicah, ne da bi bil za to potreben kakšen poseben postopek.

2. Predpostavlja se, da potrdilo točno odraža elemente, ki so bili ugotovljeni po pravu, ki se uporablja za dedovanje, ali po katerem koli drugem pravu, ki se uporablja za posamezne elemente. […]

5. Potrdilo je veljavna listina za vpis zapuščine v ustrezni register države članice, brez poseganja v točki (k) in (l) člena 1(2).“

B. Nemško pravo

10. V nemškem pravu so načela glede delitve premoženja, ki se izvede ob prenehanju premoženjskega režima med zakoncema, opredeljena v določbah Bürgerliches Gesetzbuch (v nadaljevanju: BGB). Med njimi je člen 1931(1), prvi stavek, in (3) BGB, ki določa:„1. Preživeli zakonec zapustnika deduje na podlagi zakona skupaj s sorodniki prvega dednega reda eno četrtino, skupaj s sorodniki drugega dednega reda ali starimi starši pa polovico zapuščine. […]

[…]

3. To ne vpliva na določbo člena 1371 BGB.“

11. Člen 1371 BGB določa:„1. Če premoženjski režim preneha zaradi smrti zakonca, se izravnava premoženjskih sredstev, ki jih je vsak od zakoncev pridobil med trajanjem zakonske zveze [v nadaljevanju: prirast premoženja], izvede tako, da se zakoniti delež preživelega zakonca poveča za eno četrtino dediščine; pri tem ni pomembno, ali se je premoženje katerega koli od zakoncev dejansko povečalo.

2. Preživeli zakonec, ki ni niti dedič niti volilojemnik, lahko v skladu s členi od 1373 do 1383 in 1390 zahteva izravnavo prirasta premoženja; višina nujnega deleža preživelega zakonca […] se v tem primeru določi v skladu z zakonitim deležem zakonca pred povečanjem.

3. Če se preživeli zakonec odpove dediščini, lahko poleg izravnave prirasta premoženja nujni delež zahteva tudi, če mu ta v skladu z določbami dednega prava ne bi pripadal; to ne velja, če se je zakonec zakoniti dedni pravici ali pravici do nujnega deleža odpovedal na podlagi pogodbe, sklenjene z zakoncem.

4. Preživeli zakonec, ki je na podlagi odstavka 1 tega člena prejel četrtino zapuščine, je v mejah tako pridobljene obogatitve obvezan zadostiti morebitnim potrebam potomcev zapustnika, ki so poklicani k dedovanju po njem, vendar ne izhajajo iz njegove zakonske zveze s preživelim zakoncem.“

III. Postopek v glavni stvari

12. Lutz G. Mahnkopf je preminil 29. avgusta 2015; preživela sta ga vdova, Doris M. L. Mahnkopf, in sin, Sven Mahnkopf. D. Mahnkopf in S. Mahnkopf sta udeleženca postopka pred predložitvenim sodiščem.

13. Zapustnik je bil do dneva smrti poročen z udeleženko postopka. Med zakoncema je obstajal zakoniti premoženjski režim ločenega premoženja z izravnavo prirasta premoženja. Ob sklenitvi zakonske zveze sta imela oba nemško državljanstvo in prebivališče v Nemčiji. Zakonca nista sklenila pogodbe o ureditvi premoženjskopravnih razmerij med zakoncema. Zapustnik ni zapustil razpolaganja v primeru smrti.

14. Premoženje zapustnika je bilo na ozemlju Nemčije; izjema je bil polovični solastniški delež na nepremičnini na Švedskem.

15. Na predlog žene zapustnika je zapuščinsko sodišče 30. maja 2016 izdalo nacionalno potrdilo o dedovanju, v skladu s katerim sta bila zakonita dediča L. Mahnkopfa udeleženca postopka, ki sta dedovala po enakih delih.

16. Nato je žena zapustnika zaprosila za izdajo evropskega potrdila o dedovanju. Potrdilo naj bi bilo podlaga za vpis prenosa lastninske pravice na nepremičnini, ki leži na Švedskem, na dediča po L. Mahnkopfu. Vendar je nacionalno sodišče ta zahtevek zavrnilo z obrazložitvijo, da se člen 1371(1) BGB nanaša na vprašanja v zvezi s premoženjskim režimom zakoncev, ki ne spadajo na področje uporabe Uredbe št. 650/2012.

17. Žena zapustnika je zoper ta sklep pri Kammergericht Berlin (višje deželno sodišče v Berlinu, Nemčija)), ki je predložitveno sodišče, vložila pritožbo. Ob tem je podredno predlagala, naj se v evropskem potrdilu o dedovanju zgolj informativno navede, da ji četrtina zapuščine, določena v skladu s členom 1371(1) BGB, pripada na podlagi premoženjskega režima med zakoncema.

18. Predložitveno sodišče je podvomilo o možnosti izdaje evropskega potrdila o dedovanju v skladu z zahtevki žene zapustnika.

19. Predložitveno sodišče v predlogu za sprejetje predhodne odločbe opozarja, da L. Mahnkopf ni določil prava, ki se uporablja za dedovanje po njem. Zato se v skladu s členom 21 Uredbe št. 650/2012 v zvezi s tem uporabi nemško pravo.

20. Glede vprašanj v zvezi s premoženjskimi razmerji med zakoncema pa ugotavlja, da kolizijska pravila za določitev prava, ki se uporablja za premoženjske režime zakoncev, trenutno še niso poenotena.

21. Zato so za določitev prava, ki se uporabi za premoženjske režime zakoncev, merodajna nacionalna kolizijska pravila, ki veljajo v državi sodišča, ki vodi postopek. V nemškem pravu sta to člena 14 in 15 Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (uvodni zakon k civilnemu zakoniku, v nadaljevanju: EGBGB). Predložitveno sodišče navaja, da se na podlagi teh določb za premoženjski režim med zapustnikom in njegovo ženo uporabi nemško pravo.

22. Vendar predložitveno sodišče meni – čeprav je pravo, ki se uporabi za dedovanje, in pravo, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema, obakrat nemško – da bi v okviru postopka v zvezi s predlogom za izdajo evropskega potrdila o dedovanju in v okoliščinah, kakršne so podane v tej zadevi, razmejitev področja uporabe upoštevnih predpisov lahko imela pomen za vsebino in učinke takega potrdila.

IV. Vprašanja za predhodno odločanje in postopek pred Sodiščem

23. V teh okoliščinah je Kammergericht Berlin (višje deželno sodišče v Berlinu, Nemčija) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 1(1) Uredbe št. 650/2012 razlagati tako, da se področje uporabe Uredbe (‚v zadevah dedovanja‘) nanaša tudi na določbe nacionalnega prava, ki tako kot člen 1371(1) BGB urejajo premoženjskopravna vprašanja po smrti zakonca z zvišanjem zakonitega dednega deleža preživelega zakonca?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje nikalen, ali je treba člena 68(l) in 67(1) Uredbe št. 650/2012 razlagati tako, da se lahko dedni delež preživelega zakonca, tudi če je delno posledica povečanja v skladu z določbo, ki ureja premoženjskopravna razmerja, kot je člen 1371(1) BGB, v celoti vključi v evropsko potrdilo o dedovanju?

   Če je treba na to vprašanje načeloma podati nikalni odgovor, ali je temu vseeno mogoče izjemoma pritrditi v primerih, v katerih

   (a) je potrdilo o dedovanju namenjeno zgolj uveljavljanju pravic dedičev v konkretni drugi državi članici glede premoženja zapustnika, ki je v tej državi, in

   (b) je podlaga za odločanje o dedovanju (člena 4 in 21 Uredbe) in – neodvisno od tega, katero kolizijsko pravo se uporablja – v vprašanjih v zvezi s premoženjskim režimom med zakoncema isto nacionalno pravo.

3. Ali je treba, če je odgovor na prvo in drugo vprašanje v celoti nikalen, člen 68(l), Uredbe št. 650/2012 razlagati tako, da se lahko dedni delež preživelega zakonca, ki je bil povečan na podlagi ureditve, s katero je urejen premoženjski režim, v celoti – zaradi povečanja pa zgolj informativno – vključi v evropsko potrdilo o dedovanju?“

24. Predlog za sprejetje predhodne odločbe je Sodišče prejelo 3. novembra 2016.

25. Pisna stališča so predložile stranki postopka v glavni stvari, nemška, belgijska, grška, italijanska, španska in poljska vlada ter Evropska komisija. Nemška, belgijska in španska vlada ter Evropska komisija so se udeležile obravnave, ki je bila opravljena 4. oktobra 2017.

V. Analiza

A. Vloga Uredbe št. 650/2012 v sistemu pravnih aktov Unije na področju pravosodnega sodelovanja v civilnih zadevah

26. Uredba št. 650/2012 se uporablja za dedovanje po osebah, ki umrejo na dan 17. avgusta 2015 ali po tem datumu. Za ta dejanska stanja se namesto nacionalnih ureditev, med katerimi so bile doslej velike razlike, uporabijo poenotena kolizijska pravila.

27. Z Uredbo št. 650/2012 se tako pripomore k odpravi ovir za prosto gibanje oseb na notranjem trgu. To je v skladu z drugim in tretjim stavkom uvodne izjave 7 Uredbe št. 650/2012, v kateri je pojasnjeno, da je treba v evropskem območju pravice učinkovito zagotavljati pravice dedičev in volilojemnikov, drugih oseb, ki so blizu zapustniku, ter upnikov zapuščine.

28. V Uredbi št. 650/2012 sta pri tem urejeni dopustnost in obseg svobode izbire prava, ki se uporabi v dednih zadevah. Z Uredbo se tako omogoči kar največje upoštevanje volje zapustnika glede usode njegovega premoženja.

B. Prvo vprašanje

29. S prvim vprašanjem za predhodno odločanje želi predložitveno sodišče izvedeti, ali je določba nacionalnega prava, kot je člen 1371(1) BGB, zajeta s področjem uporabe Uredbe št. 650/2012. V skladu s to določbo je dedni delež v višini ene četrtine zapuščine, ki preživelemu zakoncu pripada na podlagi člena 1931 BGB, povečan za dodatno četrtino zapuščine, če je za zakonca veljal premoženjski režim ločenega premoženja z izravnavo prirasta premoženja.

30. Predložitveno sodišče je podvomilo o tem, ali je treba glede na Uredbo št. 650/2012 šteti, da gre pri tej določbi za ureditev „dedovanja“ v smislu člena 1(1) in 3(1)(a) te uredbe ali da se nanaša na „vprašanje v zvezi s premoženjskimi režimi med zakoncema“, ki je izključeno iz področja uporabe Uredbe št. 650/2012 (člen 1(2)(d) te uredbe).

31. Naj opozorim, da je opredelitev člena 1371(1) BGB kot določbe, ki spada bodisi na področje prava, ki se uporabi za dedne zadeve, bodisi na področje prava, ki se uporablja za premoženjske režime zakoncev, v teoriji že več desetletij predmet živahne razprave.[4] Problematika je bila obravnavana tudi v okviru sodnih postopkov.[5]

4 Zdi se, da je v obdobju pred začetkom uporabe Uredbe št. 650/2012 v teoriji v zvezi z nacionalnimi kolizijskimi pravili prevladovalo mnenje, da gre pri členu 1371(1) BGB za določbo, ki je del prava, ki se uporablja za premoženjske režime zakoncev (H. Dörner, *Internationales Erbrecht, Art. 25, 26 EGBGB*, v: *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Einführungsgesetz zum BGB*, Berlin 2007, Art. 25, nb. 34; W. Riering, *Régime légal allemand et succession régie par la loi française*, v: *Mélanges en l'honneur de Mariel Revillard*, Paris, Editions Defrénois 2007, str. 258–263; D. A. Popescu, *Guide on international private law in successions matters*, Onesti, Magic Print 2014, str. 18 in tam navedena literatura).

5 V sodbi Oberlandesgericht Köln (višje deželno sodišče v Kölnu, Nemčija) z dne 5. avgusta 2011 (2 Wx 115/11, Zeitschrift für das gesamte Familienrecht 2012, 819) je bilo izraženo mnenje, da preživelemu zakoncu delež v zapuščini na podlagi člena 1371(1) BGB ne pripada, če je pravo, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema, nemško pravo, pravo, ki se uporabi za dedovanje, pa turško pravo. V sodbi Oberlandesgericht München (višje deželno sodišče v Münchnu, Nemčija) z dne 16. aprila 2012 (31 Wx 45/12, Neue Juristische Wochenschrift-Rechtsprechungs-Report 2012, 1096) pa je bilo privzeto stališče, v skladu s katerim se člen 1371(1) BGB v celoti uporabi, tudi če se za dedovanje uporabi iransko pravo. Nazadnje je v okviru nemških kolizijskih pravil Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija) v sodbi z dne 13. maja 2015 (IV ZB 30/14, *Neue Juristische Wochenschrift* 2015, 2185) razsodilo, da se člen 1371(1) BGB uporablja kot določba prava, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema. V tej sodbi je bilo prav tako pojasnjeno, da preživelemu zakoncu pripada delež v zapuščini na podlagi člena 1371(1) BGB, tudi če je pravo, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema, nemško pravo, pravo, ki se uporabi za dedovanje, pa pravo druge države.

32. Vendar je treba zaradi poenotenja kolizijskih pravil v okviru Uredbe št. 650/2012, ki ima v skladu z načelom primarnosti prava Unije prednost pred nacionalnimi kolizijskimi pravili, to vprašanje preučiti v novem in doslej neznanem okviru. Pojmi, ki jih je zakonodajalec Unije uporabil za določitev področja uporabe Uredbe št. 650/2012, so namreč avtonomni. To pomeni, da opredelitev, ki se na podlagi nacionalnih kolizijskih pravil opravi v zvezi z ureditvami, kot je ta iz člena 1371(1) BGB, ne more biti odločilna za oblikovanje odgovora na prvo vprašanje.[6]

1. Uvodni preudarki

a) Stališča strank

1) Argumenti za opredelitev člena 1371(1) BGB kot določbe prava, ki se uporabi za dedovanje

33. Stališče grške vlade je omejeno na trditev, da bi moral biti delež, ki preživelemu zakoncu pripade v zvezi s prenehanjem premoženjskega režima med zakoncema, prikazan v evropskem potrdilu o dedovanju, saj bi to moralo odražati dejanski delež, ki ga ima dedič v zapuščini. Ker pa je treba ta delež prikazati v evropskem potrdilu o dedovanju, je treba po mnenju grške vlade člen 1371(1) BGB šteti za ureditev, ki spada na področje uporabe Uredbe št. 650/2012.

34. Italijanska vlada trdi, da je glede na to, da je za uporabo člena 1371(1) BGB odločilna smrt zakonca, ta določba zajeta v področju uporabe prava, ki se uporablja za dedovanje. V obrazložitvi tega stališča se vlada poleg tega sklicuje na uvodno izjavo 9 Uredbe št. 650/2012 („področje uporabe te uredbe bi moralo zajemati vsa civilnopravna vprašanja glede dedovanja zapuščine po zapustniku“) in na člen 23(b) te uredbe, ki določa, da je v področju uporabe prava, ki se uporablja za dedovanje, zajeta „določitev upravičencev, njihovih deležev in obveznosti, ki jim jih je morda naložil zapustnik, ter določitev drugih dednih pravic, vključno z dednimi pravicami preživelega zakonca ali partnerja“.

35. V tem smislu je svoje stališče oblikovala tudi poljska vlada, ki navaja, da gre pri izravnavi prirasta premoženja za določeno obliko prenosa premoženjskih sredstev in pravic s povečanjem zakonitega dednega deleža. Do tega prenosa pride izključno zaradi smrti enega od zakoncev. Poljska vlada pri tem opravi temeljito analizo instituta, urejenega v členu 1371(1) BGB, in njegove funkcije v okviru nemškega prava. Med drugim opozarja na to, da se mora člen 1371(1) BGB uporabljati skupaj s členom 1931(1) in (3) BGB, torej določbo, ki nedvomno spada na področje prava, ki se uporablja za dedovanje, in ki neposredno napotuje na člen 1371 BGB. Člen 1371(1) BGB se poleg tega uporabi le v položaju, v katerem premoženjski režim preneha zaradi smrti enega od zakoncev, ne pa tudi v primerih, v katerih preneha iz drugih razlogov. Poljska vlada nazadnje meni, da je v skladu s členom 1938 BGB uporabo člena 1371(1) mogoče izključiti v oporoki.

6 V teoriji se mnenja o opredelitvi člena 1371(1) BGB glede na Uredbo št. 650/2012 razlikujejo. Nekateri avtorji menijo, da se ta določba uporablja kot določba prava, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema (glej literaturo, na katero se sklicuje A. Bonomi, *Article 1 – Champ d'application*, v: A. Bonomi, P. Wautelet, *Le droit européen des succession. Commentaire du règlement (UE) n° 650/2012, du 4 juillet 2012*, Bruselj, Bruylant 2016, str. 89; tudi: A. Reis, *Succession and Family Law*, v: S. Bariatti, I. Viarengo, F. C. Villata, *Towards the Entry into Force of the Sucession Regulation: Building Future Uniformity upon Past Divergencies*, JUST/2013/JCIV/AG/4666, str. 45), medtem ko se drugi zavzemajo za opredelitev, v skladu s katero gre za določbo dednega prava (P. Lagarde, (Heinrich) Dörner: Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche/IPR. Art. 25, 26 EGBGB. Anhang zu Art. 25 f EGBGB: Ausländische Rechte, *Revue critique de droit international privé*, 1996, str. 389; M. Margoński, Anmerkung zum Vorlagebeschluss des Kammergerichts an den EuGH vom 25. Oktober 2016, 6 W 80/16 in der Rs. C-558/16, Mahnkopf, *Zeitschrift für Erbrecht und Vermögensnachfolge*, Heft 4, 2017, str. 212–213).

2) Argumenti proti opredelitvi člena 1371(1) BGB kot določbe prava, ki se uporabi za dedovanje

36. Nemška vlada – ki v tem pogledu podaja podobno mnenje kot poljska vlada, čeprav na njegovi podlagi pride do drugačnih ugotovitev – stoji na stališču, da je treba za odgovor na prvo vprašanje za predhodno odločanje presoditi, ali se cilj člena 1371(1) BGB nanaša na „dedovanje“ v smislu člena 1(1) Uredbe št. 650/2012 ali na „vprašanja v zvezi s premoženjskimi režimi med zakoncema“ v smislu člena 1(2)(d) te uredbe. V zvezi s tem nemška vlada navaja, da je namen člena 1371(1) BGB izvedba delitve premoženja zaradi prenehanja premoženjskega režima med zakoncema, zaradi česar ta določba spada na področje prava, ki se uporablja za premoženjski režim med zakoncema. Smoter tega, da se to izvede tako, da se preživelemu zakoncu prizna delež v zapuščini, pa je izključno poenostavitev razdelitve premoženja med dediče.

37. Komisija podobno kot nemška vlada predlaga, naj se v obravnavanem položaju uporabi funkcionalni pristop, ki temelji na upoštevanju namena dane določbe v nacionalnem pravu. Opozarja, da v primeru režima ločenega premoženja z izravnavo prirasta premoženja do te izravnave pride šele ob prenehanju tega premoženjskega režima. Namen te določbe zato ni delitev premoženja zapustnika med osebe, ki so mu blizu, temveč delitev premoženja, ki se opravi zaradi smrti zapustnika kot enega od dogodkov, katerega posledica je prenehanje premoženjskega režima med zakoncema.

38. Tudi belgijska vlada predlaga, naj se na prvo vprašanje za predhodno odločanje odgovori nikalno. V obrazložitvi tega stališča navaja, da na podlagi premoženjskega režima med zakoncema posledice ne nastajajo le med trajanjem zakonske zveze, temveč tudi po njenem prenehanju, in sicer tudi takrat, kadar je to posledica smrti enega od zakoncev.

39. Španska vlada pa navaja, da je iz uvodnih izjav 11 in 12 Uredbe št. 650/2012 nedvoumno razvidno, da so iz področja uporabe te uredbe izključena vprašanja v zvezi s premoženjskimi režimi med zakoncema.

b) Režim skupnosti, omejene na prirast premoženja, v skladu z nemškim pravom

40. Pred nadaljevanjem analize bi rad na kratko opisal ureditev nemškega prava, na katero se nanaša predlog za sprejetje predhodne odločbe. Prepričan sem, da bo to Sodišču omogočilo celovito presojo problema, ki je predmet tega postopka. Na te preudarke se bom poleg tega skliceval v nadaljevanju teh sklepnih predlogov.

41. Zakoniti premoženjski režim zakoncev v nemškem pravu je režim ločenega premoženja z izravnavo prirasta premoženja, ki ga je nemški zakonodajalec dobesedno označil kot „režim skupnosti, omejene na prirast premoženja“ (Zugewinngemeinschaft). Vendar ni vprašljivo, da gre v tem primeru za režim, ki temelji na ločenem premoženju. Vsak od zakoncev obdrži svoje osebno premoženje; zato v okviru tega režima ni ločene premoženjske mase, pri kateri bi šlo za skupno premoženje.

42. V primeru prenehanja tega režima za časa življenja obeh zakoncev, zlasti zaradi razveze, nastane možnost izvedbe obračuna, katerega namen je izravnava razlike v obogatitvi, do katere je pri zakoncih prišlo med trajanjem premoženjskega režima. Mogoče je izhajati iz tega – z nekaterimi neizogibnimi poenostavitvami – da se v tovrstnih primerih izravnava med zakoncema izvede tako, kot je opisano spodaj.[7]

7 Podrobneje D. Martiny, N. Dethloff, *Property relationship between spouses – Germany*, avgust 2008.

43. Najprej je treba izračunati razliko med vrednostjo premoženja vsakega od zakoncev ob prenehanju premoženjskega režima med zakoncema in vrednostjo tega premoženja ob vzpostavitvi tega režima. Rezultat teh matematičnih operacij je določitev dveh vrednosti, ki ustrezata obogatitvi vsakega od zakoncev med trajanjem premoženjskega režima med zakoncema. Naslednji korak je primerjava tako izračunanih zneskov. Če se izkaže, da je eden od njiju manjši od drugega, ima zakonec, katerega premoženje se je med trajanjem premoženjskega režima med zakoncema manj povečalo, zahtevek za plačilo polovice razlike med vrednostma obogatitve obeh zakoncev (člen 1378(1) BGB).

44. Poudariti je treba, da je treba za to izravnavo razpolagati s podatki, na podlagi katerih je mogoče ugotoviti razliko v obogatitvi zakoncev. Za ta namen je v nemškem pravu določena možnost popisa sredstev, iz katerega je razvidno premoženjsko stanje ob vzpostavitvi režima ločenega premoženja z izravnavo prirasta premoženja (člen 1377 BGB). Poleg tega lahko vsak od zakoncev ob prenehanju premoženjskega režima med zakoncema ter v primeru vložitve predloga za razvezo zakonske zveze, razveljavitev zakonske zveze ali predhodno izravnavo prirasta premoženja zahteva razkritje podatkov o premoženjskem stanju drugega zakonca, ki so upoštevni za izravnavo prirasta premoženja (člen 1379 BGB).

45. Vendar se zgoraj opisana pravila izravnave načeloma ne uporabijo, ko do prenehanja premoženjskega režima med zakoncema pride zaradi smrti enega od zakoncev.

46. V skladu s splošnimi pravili dedovanja na podlagi zakona, določenimi v členu 1931(1), prvi stavek, BGB, preživelemu zakoncu, ki deduje skupaj s sorodniki prvega reda, pripada četrtina zapuščine. V členu 1931(3) BGB je poleg tega določeno, da poklicanost do dedovanja na podlagi zakona ne vpliva na člen 1371 BGB. Zato je preživeli zakonec, ki deduje skupaj s sorodniki prvega reda, na podlagi člena 1931(1), prvi stavek, BGB upravičen do četrtine zapuščine, na podlagi člena 1371(1) BGB pa še do druge četrtine zapuščine.

47. S to rešitvijo je poenostavljena delitev premoženja med preživelim zakoncem in preostalimi dediči zapustnika. Zainteresiranim osebam zaradi tega ni treba opraviti napornega dokazovanja vrednosti prirasta premoženja vsakega od zakoncev. To bi bilo lahko oteženo zaradi smrti zapustnika. Poleg tega bi lahko postalo vir nezaželenih sporov med osebami, ki so blizu zapustniku.

48. Včasih se opozarja tudi na to, da neobstoj zahteve po dokazovanju, ali je dejansko prišlo do prirasta premoženja, in priznanje preživelemu zakoncu dodatne četrtine zapuščine, pomeni nekakšno „premijo“ za zakone, ki za časa življenja zakoncev niso razpadli.[8] Upoštevati je namreč treba, da četrtina zapuščine pripada preživelemu zakoncu, tudi če do prirasta premoženja sploh ne pride. Znesek se namreč določi kot delež zapuščine in ne kot delež obogatitve enega od zakoncev. Preživeli zakonec lahko zato na podlagi člena 1371(1) BGB prejme več, kot bi mu pripadalo na podlagi matematične izravnave prirasta premoženja. Vendar s tem ni mogoče izključiti tudi nasprotnega položaja, v katerem bi bila za preživelega zakonca ugodnejša matematična izravnava prirasta premoženja.

49. Ni pa to edini način, na katerega se po smrti enega od zakoncev lahko opravi delitev premoženja, ki izhaja iz premoženjskega režima med zakoncema. V skladu z nemškim pravom je v nekaterih primerih dopustna izvedba matematične izravnave prirasta premoženja.

50. Prvič, če preživeli zakonec ni dedič ali volilojemnik po umrlem zakoncu, se uporabi člena 1371(2) BGB. Zakonec lahko tedaj zahteva matematično izravnavo prirasta premoženja. Poleg zahteve za matematično izravnavo prirasta premoženja ima preživeli zakonec na podlagi člena 2303(2), prvi stavek, BGB še zahtevek za nujni delež, ki se izračuna na podlagi deleža, ki bi mu pripadal, če bi bil poklican k dedovanju na podlagi zakona v skladu s členom 1931 BGB.

8 G. A. L. Droz, Les régimes matrimoniaux en droit international privé comparé, *Recueil des cours de l'Académie de la Haye*, zv. 143, 1974, str. 98.

51. Drugič, položaj preživelega zakonca je podoben, če se odpove dediščini. Poleg matematične izravnave prirasta premoženja lahko v tem primeru zahteva tudi nujni delež (1371(3) BGB), čeprav na podlagi nemškega prava dedič, ki se odpove dediščini, načeloma nima pravice do nujnega deleža.

52. V teoriji se včasih omenja tretji – s pravnimi določbami neurejen – primer, v katerem se člen 1371(1) BGB ne uporabi, čeprav je premoženjski režim med zakoncema prenehal zaradi smrti enega od njiju. Pri tem gre za položaje, v katerih prihodnji zapustnik napravi oporočna razpolaganja v korist zakonca.[9]

53. Tako zapustnik kot preživeli zakonec lahko torej enostransko preprečita uporabo člena 1371(1) BGB. To načeloma storita z uporabo klasičnih instrumentov dednega prava. Preživeli zakonec se lahko odpove dediščini, zapustnik pa lahko tega zakonca iz dedovanja izključi z razpolaganji v primeru smrti.

c) Razmejitev področja prava, ki se uporabi za dedovanje, in prava, ki se uporabi za premoženjske režime med zakoncema – splošni preudarki

1) O neusklajenosti med pravom, ki se uporabi za dedovanje, in pravom, ki se uporabi za premoženjske režime med zakoncema

54. V pravih posameznih držav članic so sprejete različne rešitve za zavarovanje interesov preživelega zakonca po smrti sozakonca. Nekateri zakonodajalci za to uporabljajo instrumente, ki so značilni za dedno pravo, in preživelemu zakoncu v razmerju do drugih dedičev priznavajo privilegiran položaj. Drugi se opirajo na rešitve, ki se nanašajo na premoženjske režime med zakoncema, pri čemer zakonca izključijo iz dedovanja ali omejijo njegove dedne pravice.[10]

55. Vendar je težko najti primer katerega od teh modelov, pri katerem ne bi bilo odstopanj. Pogostejši je namreč mešani model, pri katerem se prizadevanja za zaščito premoženjskih interesov preživelega zakonca uresničujejo z vrsto medsebojno povezanih rešitev, ki izhajajo tako iz dednega prava kot iz prava o premoženjskih režimih med zakoncema. Ti elementi naj bi načeloma tvorili celovit sistem za zagotovitev želene uravnoteženosti med interesi preživelega zakonca, preostalih dedičev in volilojemnikov ter upnikov.

56. V položajih, v katerih je lahko upoštevno pravo več držav, se pravo, ki se uporabi za dedovanje, in pravo, ki se uporabi za premoženjske režime med zakoncema, opredeli na podlagi različnih kolizijskih pravil. Posledica določanja prava, ki se uporabi, na podlagi kolizijskih pravil je tako lahko ta, da je treba uporabiti določbe, ki izhajajo iz dveh različnih pravnih sistemov. Te rešitve med seboj niso nujno usklajene. To je lahko vir številnih zapletov.

57. Na primer, v pravu, ki se uporabi za dedovanje, so premoženjski interesi zakonca lahko varovani z uporabo določb, ki se nanašajo na premoženjska razmerja med zakoncema, v pravu, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema, pa se lahko za ta namen uporabijo instrumenti dednega prava.

58. Računati je treba tudi z nasprotnim položajem, v katerem lahko zaradi kumulacije različnih rešitev pride do tega, da se preživelemu zakoncu prizna nesorazmerno privilegiran položaj. Za tak primer gre, ko je pravo, ki se uporabi za dedovanje, tako, da je preživeli zakonec z uporabo mehanizmov dednega prava posebej dobro varovan, pravo, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema, pa tako, da so temu zakoncu v skladu s tem pravom v okviru delitev, do katerih pride ob prenehanju tega režima, zagotovljene posebne ugodnosti.

9 Mnenja, ki so v zvezi s tem zastopana v nemški teoriji, opisuje R. Zimmermann, *Intestate Succession in Germany*, v: K. G. C. Reid, M. de Waal, R. Zimmermann, *Comparative Succession Law. Volume II. Intestate Succession*, Oxford, Oxford University Press 2015, str. 213.

10 E. D. Graue, The Rights of Surviving Spouses under Private International Law, *The American Journal of Comparative Law*, zv. 15, 1966–1967, str. 164 in 165.

2) Opredelitev

59. Nevšečnosti, ki nastanejo zaradi hkratne uporabe pravil iz različnih pravnih sistemov, je mogoče omejiti z uporabo pristopa opredelitve („qualification“, „Qualifikation“, „characterisation“). Pri tem gre za to, da se poda razlaga pojmov, ki so bili uporabljeni v okviru oblikovanja posameznih kolizijskih pravil, z namenom določitve pogojev njihove uporabe.

60. Ker kolizijska pravila tvorijo določen sistem, je treba opredelitev izvesti tako, da se področja uporabe posameznih pravil ne bi prekrivala.

61. Vendar z opredelitvijo ni mogoče vedno priti do zadovoljivih rezultatov. Na ta način je zlasti težko rešiti težave, povezane z razmejitvijo pravil, ki se nanašajo na pravo, ki se uporabi za dedovanje in za premoženjski režim med zakoncema. [11]

3) Prilagoditev v mednarodnem zasebnem pravu

62. Pomanjkljivosti pristopa opredelitve je mogoče izravnati z drugim splošnim institutom mednarodnega zasebnega prava, in sicer s tako imenovano prilagoditvijo („adaptation“, „Anpassung“). Namen prilagoditve je odprava neusklajenosti med materialnopravnimi določbami različnih pravnih redov, ki so upoštevne kot pravo, ki se uporabi za presojo med seboj povezanih vprašanj.

63. Čeprav se zdi, da je namen prilagoditve jasno orisan, pa je težko priti do zanesljivih izhodišč, kako naj se ta prilagoditev izvede. Vsekakor pa je prilagoditvene postopke mogoče izvesti bodisi na ravni kolizijskih pravil, da bi se s ponovno določitvijo njihovega področja uporabe preprečila navzkrižja in za rešitev zadeve uporabilo eno pravo, [12] bodisi na ravni materialnega prava s preoblikovanjem določb, ki so si v nasprotju. V skrajnem primeru je rezultat tega ustvaritev svojevrstne sinteze dveh pravnih sistemov. [13]

64. Preudarki v zvezi s prilagoditvijo sicer niso odločilni za oblikovanje odgovora na vprašanja za predhodno odločanje. V obravnavani zadevi ni mogoče govoriti o neusklajenosti med pravom, ki se uporabi za dedovanje, in pravom, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema. V obeh primerih se uporabi nemško pravo.

65. Vendar so zgoraj podani preudarki upoštevni v tem smislu, da bi v drugačnih dejanskih položajih, kot je ta, ki ga nacionalno sodišče obravnava v postopku v glavni stvari, lahko imeli velik pomen. Menim, da bi se moralo Sodišče pri oblikovanju odgovora na vprašanje za predhodno odločanje zavedati posledic, ki bi jih lahko imelo sprejetje določene rešitve v zadevnem postopku. Sodba Sodišča bo namreč nedvomno pomembno vplivala na prakso nacionalnih sodišč pri uporabi Uredbe št. 650/2012 v drugačnih dejanskih položajih.

11 Glej Ch. Kohler, L'autonomie de la volonté en droit international privé, *Recueil des cours de l'Académie de la Haye*, zv. 359, 2013, str. 443.

12 Na primer, če je v pravu, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema, preživeli zakonec varovan z določbami dednega prava, v pravu, ki se uporabi za dedovanje, pa so za ta namen uporabljene določbe, s katerimi je urejen premoženjski režim med zakoncema, je treba po mnenju nekaterih avtorjev vprašanje v zvezi z delitvijo premoženja, ki izhaja iz premoženjskega režima med zakoncema, presojati v skladu s pravom, ki se uporabi za dedovanje. Tako velja za obdobje pred začetkom uporabe Uredbe št. 650/2012 A. Bucher, La dimension sociale du droit international privé. Cours général, *Recueil des cours de l'Académie de la Haye*, zv. 341, 2010, str. 243.

13 V obdobju pred začetkom uporabe Uredbe št. 650/2012 so nekateri avtorji trdili, da se v primeru, v katerem se za premoženjski režim med zakoncema uporabi nemško pravo, za dedovanje pa drugo pravo, člen 1371(1) BGB ne uporabi. V takem primeru naj bi bilo treba uporabiti člen 1371(2) BGB in izvesti matematično izravnavo prirasta premoženja v skladu s pravili, ki veljajo pri razvezi. G. A. L. Droz, Les régimes matrimoniaux en droit international privé comparé, *Recueil des cours de l'Académie de la Haye*, zv. 143, 1974, str. 98; M. Coester, International Aspects of German Estate Law, *Loyola of Los Angeles International and Comparative Law Review*, zv. 53, 1981, str. 66). To gledišče v bistvu temelji na stališču, da je treba formulacijo „preživeli zakonec […] ni […] dedič“ iz člena 1371(2) BGB razumeti tako, da „preživeli zakonec ni dedič, poklican k dedovanju v skladu z nemškim pravom“. E. D. Graue, v: *Comparative law of matrimonial property: a Symposium at the International Faculty of Comparative Law at Luxembourg on the laws of Belgium, England, France, Germany, Italy and the Netherlands*, (ured.) A. Kiralfy, Leiden, A.W. Sijthoff 1972, str. 144.

66. Obenem bi rad poudaril, da potreba po izvedbi postopkov prilagoditve, ne glede na opredelitev, ki jo bo Sodišče sprejelo v zvezi s členom 1371(1) BGB, ne bo povsem izginila. Ne glede na to, ali se šteje, da člen 1371(1) BGB spada v okvir prava, ki se uporabi za dedovanje, ali prava, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema, se lahko v nekaterih primerih izkaže, da bo preživeli zakonec zaradi tega deležen bodisi prekomernih koristi bodisi prekomernih neugodnosti. V takih primerih se lahko pojavi potreba po prilagoditvi, pri čemer pa bo način njene izvedbe seveda odvisen od konkretnega dejanskega stanja.

67. Po predstavitvi teh uvodnih preudarkov v zvezi s členom 1371(1) BGB in splošnimi vprašanji mednarodnega zasebnega prava glede opredelitve, se lahko lotim analize prvega vprašanja za predhodno odločanje.

2. Razmejitev področja prava, ki se uporabi za dedovanje, in prava, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema, v okviru člena 1371(1) BGB

a) Razmejitev področij uporabe Uredbe št. 650/2012 in Uredbe št. 2016/1103

68. Področje uporabe Uredbe št. 650/2012 je v pozitivnem smislu opredeljeno v členu 1(1) te uredbe. V skladu s to določbo se Uredba „uporablja v zadevah dedovanja“. Člen 3(1) Uredbe št. 650/2012 pa določa, da pojem „dedovanje“ pomeni dedovanje zapuščine po zapustniku in obsega vse oblike prehoda premoženja, pravic in obveznosti zaradi smrti.

69. Področje uporabe Uredbe št. 650/2012 je v negativnem smislu opredeljeno v členu 1(2) te uredbe. Člen 1(2)(d) Uredbe št. 650/2012 določa, da so iz področja uporabe te uredbe izključena „vprašanja v zvezi s premoženjskimi režimi med zakoncema in premoženjskimi režimi v zvezah, ki imajo po pravu, ki se uporablja za takšna razmerja, primerljive učinke kot zakonska zveza“.

70. Toda v Uredbi št. 650/2012 ni natančnih smernic za razlago pojma „vprašanja v zvezi s premoženjskimi režimi med zakoncema“.

71. Vendar zakonodajalec Unije na podlagi člena 81 PDEU ni sprejel le Uredbe št. 650/2012. Glede na neobstoj enotnih kolizijskih pravil za določitev prava, ki se uporabi za premoženjske režime med zakoncema, je zakonodajalec Unije ne podlagi člena 81(3) PDEU sprejel tudi Uredbo Sveta (EU) št. 2016/1103 z dne 24. junija 2016 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju pristojnosti, prava, ki se uporablja, ter priznavanja in izvrševanja odločb na področju premoženjskih razmerij med zakoncema.[14] Uredba št. 2016/1103 se bo načeloma začela uporabljati 29. januarja 2019 (člen 70(2), drugi stavek, te uredbe).

72. Uredbi št. 650/2012 in št. 2016/1103 bi se morali dopolnjevati, njuni področji uporabe pa se ne bi smeli prekrivati. Vprašanja, ki spadajo na področje uporabe Uredbe št. 2016/1103, so zato izključena iz področja uporabe Uredbe št. 650/2012, če se nanašajo na premoženjske režime med zakoncema. Vprašanja, povezana z dedovanjem, pa so izključena iz področja uporabe Uredbe št. 2016/1103.[15]

14 UL 2016, L 183, str. 1.

15 V zvezi z razmejitvijo področij uporabe Uredbe (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 6, str. 243) in Uredbe št. 650/2012 v tem smislu glej sklepne predloge generalne pravobranilke J. Kokott v zadevi Matoušková (C-404/14, EU:C:2015:428, točka 31). Podoben pristop je v sodbi, sprejeti v navedeni zadevi, privzelo Sodišče, ki je navedlo, da v svoji sodni praksi stremi k temu, da se prepreči kakršno koli prekrivanje med pravnimi pravili iz teh besedil in kakršna koli pravna praznina. Glej sodbo z dne 6. oktobra 2015, Matoušková (C-404/14, EU:C:2015:653, točka 34 in navedena sodna praksa).

73. Področje uporabe Uredbe št. 650/2012 pri tem ne more biti odvisno od tega, ali jo bodo uporabila sodišča držav članic, ki so vključene v okrepljeno sodelovanje v zvezi z Uredbo št. 2016/1103. Prav tako ni upoštevno, da se Uredba št. 2016/1103 trenutno še ne uporablja. Z datumom začetka njene uporabe se področje uporabe Uredbe št. 650/2012 namreč ne bo spremenilo.

74. Področje uporabe Uredbe št. 2016/1103 je opredeljeno v njenem členu 1(1), v skladu s katerim se ta uredba uporablja za „premoženjska razmerja [premoženjske režime] med zakoncema“. V uvodni izjavi 18 Uredbe št. 2016/1103 je pojasnjeno, da bi moralo področje uporabe te uredbe zajemati vsa civilnopravna vprašanja premoženjskih razmerij [režimov] med zakoncema, med drugim „glede likvidacije [prenehanja] […] premoženjskih razmerij [režimov], zlasti ob […] smrti enega od zakoncev“.

75. Vendar bo v skladu s členom 1(2)(d) Uredbe št. 2016/1103 iz njenega področja uporabe izključeno „dedovanje po pokojnem zakoncu“. To je potrjeno v uvodni izjavi 22 Uredbe št. 2016/1103, v skladu s katero bi bilo treba vprašanja, povezana z dedovanjem zapuščine po pokojnem zakoncu, izključiti iz področja uporabe te uredbe, saj so urejena z Uredbo (EU) št. 650/2012.

76. Dodatne smernice v zvezi s področjema uporabe obeh uredb so razvidne iz določb, ki se nanašajo na področje uporabe prava, ki se uporabi, določenega na podlagi kolizijskih pravil iz teh uredb. V členu 27(e) Uredbe št. 2016/1103 je določeno, da bo s pravom, ki se uporabi za premoženjska razmerja med zakoncema, urejeno „prenehanje premoženjskih razmerij [premoženjskega režima] med zakoncema ter razdelitev ali likvidacijo premoženj[a]“. V skladu s členom 23(2)(b) Uredbe št. 650/2012 se za „določitev upravičencev, njihovih deležev in obveznosti, ki jim jih je morda naložil zapustnik, ter določitev drugih dednih pravic, vključno z dednimi pravicami preživelega zakonca ali partnerja“, uporabi pravo, ki se uporabi na podlagi kolizijskih pravil te uredbe.

77. Zato menim, da se bo Uredba št. 2016/1103 uporabljala za vprašanja, ki so med drugim povezana z ugotavljanjem, katere premoženjske pravice so del zapuščine, ne pa tudi za presojo tega, kakšne pravice ima preživeli zakonec, kar zadeva to, kar je že del zapuščine. Na primer, če je med zakoncema veljal premoženjski režim, ki je temeljil na premoženjski skupnosti, bo treba na podlagi prava, ki se določi v skladu s pravili iz Uredbe št. 2016/1103, ugotoviti, ali je bila premičnina, pridobljena med trajanjem zakonske zveze, del skupnega premoženja in kateremu od zakoncev pripade po prenehanju tega režima.

78. Določba člena 1371(1) BGB se ne nanaša na delitev premoženjskih sredstev med zakoncema, temveč na vprašanje pravic preživelega zakonca, kar zadeva sredstva, ki so bila že uvrščena v premoženje, ki tvori zapuščino. To bi bil zato argument v prid ugotovitvi, da določba, kot je člen 1371(1) BGB, glede na to, da se nanaša na „dedovanje po pokojnem zakoncu“ v smislu člena 1(2)(d) Uredbe št. 2016/1103 in uvodne izjave 22 te uredbe, ne pomeni določbe prava, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema.

79. Zgornja razlogovanja bi lahko govorila v prid sklepu, da bi se delež, ki preživelemu zakoncu pripada na podlagi člena 1371(1) BGB, moral šteti za vprašanje, ki je zajeto v področju uporabe Uredbe št. 650/2012 in ne Uredbe št. 2013/1103.

b) Opredelitev deleža, ki preživelemu zakoncu pripada na podlagi člen 1371(1) BGB, glede na namen te določbe

1) Uvodni preudarki

80. Nemška in belgijska vlada ter Komisija v pisnih stališčih navajajo, da je treba pri oblikovanju odgovora na prvo vprašanje za predhodno odločanje opraviti analizo člena 1371(1) BGB in ugotoviti namen te določbe. Na podlagi tega je treba nato ugotoviti, ali gre za pravilo s področja prava, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema, ali prava, ki se uporabi za dedovanje. Za tak pristop se zavzema tudi poljska vlada, ki pa v zvezi s tem pride do drugačne ugotovitve.

81. Strinjam se s stališčem, da dane določbe ni mogoče razlagati brez upoštevanja njene funkcije. V teoriji je bilo izraženo mnenje, da spada ureditev, katere namen je razdelitev premoženja pokojnika, na področje prava, ki se uporabi za dedovanje. Če gre za ureditve, ki se nanašajo na pravice preživelega zakonca, ki izhajajo iz njegove udeležbe pri povečanju premoženja, pa je upoštevno pravo, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema.[16]

82. Zdi se, da je treba za rešitev vprašanja o uporabi kolizijskih pravil, ki je predmet obravnave v tej zadevi, podrobneje preučiti dosedanjo sodno prakso Sodišča v zvezi s pravili o pravosodnem sodelovanju v civilnih zadevah. Sodišče se je v njej prav tako sklicevalo na funkcijo posameznih pravnih institutov, med drugim z namenom določitve področja uporabe posamičnih pravil o pristojnosti.

2) Razlaga pojma „premoženjski režimi med zakoncema“ v okviru pravil o pristojnosti v sodni praksi Sodišča

83. Sodišče je v svoji sodni praksi veliko pozornosti posvetilo členu 1, drugi odstavek, točka 1, Bruseljske konvencije,[17] v skladu s katerim so bile iz področja uporabe konvencije izključene zadeve, ki se nanašajo na „premoženjske režime med zakoncema“ (*les régimes matrimoniaux*).

84. Sodišče je v sodbi de Cavel[18] pojasnilo, da se izključitev v zvezi s „premoženjskimi režimi med zakoncema“ iz člena 1, drugi odstavek, točka 1, Bruseljske konvencije ne nanaša le na premoženjske režime med zakoncema, ki jih pozna nacionalno pravo, temveč na „vsa premoženjska razmerja, ki izhajajo neposredno iz zakonske zveze ali njenega prenehanja“. Vendar Sodišče ni obravnavalo možnosti prenehanja premoženjskega režima med zakoncema zaradi smrti enega od zakoncev. V navedeni zadevi se je predlog za sprejetje predhodne odločbe nanašal na postopek za razvezo zakonske zveze.

85. Sodišče se je na stališče, izraženo v omenjeni sodbi, ponovno sklicevalo v sodbi W.[19] Postopek v glavni stvari se je nanašal na predlog enega od zakoncev za izdajo kodicila, ki ga je v posest pridobil drugi zakonec, ki je na njegovi podlagi želel dokazati, da drugi zakonec neustrezno upravlja z njegovim premoženjem. Predložitveno sodišče je Sodišče med drugim zaprosilo za razlago člena 1, drugi odstavek, točka 1, Bruseljske konvencije v delu, v katerem se nanaša na izključitev iz področja uporabe navedene konvencije „oporok in dedovanja“ (prvo vprašanje za predhodno odločanje) in „premoženjskih režimov med zakoncema“ (drugo vprašanje za predhodno odločanje). Sodišče je

16 D. Solomon, The boundaries of the law applicable to succession, *Anali Pravnog Fakulteta Univerziteta u Zenici*, 18. izdaja, 2016, str. 200.

17 Konvencija z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32; v nadaljevanju: Bruseljska konvencija).

18 Sodba z dne 27. marca 1979 (143/78, EU:C:1979:83, točka 7).

19 Sodba z dne 31. marca 1982 (25/81, EU:C:1982:116, točka 6).

najprej obravnavalo drugo vprašanje in ugotovilo, da je vprašanje razpolaganja s premoženjem kot vprašanje, ki je tesno povezano s „premoženjskimi razmerji, ki izhajajo neposredno iz zakonske zveze“ [20] v smislu sodbe Cavel, [21] izključeno iz področja uporabe *ratione materiae* Bruseljske konvencije. [22]

86. V sodbi van den Boogaard [23] pa je Sodišče presojalo o tem, ali izvršljiva sodba o razvezi zakonske zveze, v okviru katere je bilo ugotovljeno, da mora eden od zakoncev drugemu plačati pavšalni znesek in nanj prenesti lastninsko pravico na določenih stvareh, spada na področje uporabe Bruseljske konvencije ali pa se ta konvencija zanjo zaradi izključitve, ki se nanaša na „premoženjske režime med zakoncema“ (člen 1, drugi odstavek, točka 1, Bruseljske konvencije), [24] ne uporabi. Sodišče je ugotovilo, da gre pri sodbi, v kateri je v korist enega od zakoncev odrejeno plačilo pavšalnega zneska, za preživninsko zadevo, če je namen tega plačila zadostitev potrebam zakonca ali če so za določitev višine tega plačila upoštevane potrebe obeh zakoncev. Če je namen plačila izključno delitev premoženja med zakonca (*la répartition des biens entre les époux*), pa se sodba nanaša na premoženjski režim med zakoncema. [25]

3) Upoštevnost sodne prakse v zvezi z Bruseljsko konvencijo za razlago določb Uredbe št. 650/2012

87. Menim, da ni razlogov, iz katerih bi bilo treba v okviru kolizijskih pravil Unije – vključno z Uredbo št. 650/2012 – in pravil Unije o pristojnosti pojma „premoženjski režimi“ in „vprašanja v zvezi s premoženjskimi režimi med zakoncema“ razlagati drugače.

88. Naslednica Bruseljske konvencije je Uredba št. 1215/2012. Člen 1(2) te uredbe določa, da se ta ne uporablja za „premoženjska razmerja iz zakonske zveze“. V sklepu Iliev [26] je Sodišče navedlo, da se člen 1(2)(a) Uredbe št. 1215/2012 ujema s členom 1, drugi odstavek, točka 1, Bruseljske konvencije. V tem sklepu je Sodišče prav tako potrdilo, da je sodna praksa v zvezi z razlago pojma „premoženjski režimi med zakoncema“ veljavna tudi v okviru Uredbe št. 1215/2012. [27] Tudi v teoriji se postulira, da bi se pojmi iz Uredbe št. 1215/2012 razlagali ob upoštevanju sodb Sodišča, ki se nanašajo na Bruseljsko konvencijo. [28]

89. Področja uporabe uredb št. 650/2012, 2016/1103 in 1215/2012 bi morala biti komplementarna. Zato menim, da je treba izključitev „vprašanj v zvezi s premoženjskimi režimi med zakoncema“, določeno v členu 1(2)(d) Uredbe št. 650/2012, razumeti v skladu s sodno prakso Sodišča v zvezi z izključitvijo „premoženjskih režimov med zakoncema“ iz področja uporabe Bruseljske konvencije (člen 1, drugi odstavek, točka 1, te konvencije).

20 Sodba z dne 31. marca 1982, W. (25/81, EU:C:1982:116, točka 7).

21 Sodba z dne 27. marca 1979 (143/78, EU:C:1979:83).

22 Sodba z dne 31. marca 1982, W. (25/81, EU:C:1982:116, točka 9).

23 Sodba z dne 27. februarja 1997 (C-220/95, EU:C:1997:91).

24 Poudariti je treba, da iz področja uporabe Bruseljske konvencije – drugače kot v členu 1(2)(e) Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2012, L 351, str. 1) – niso bile izključene „preživninske obveznosti, ki izhajajo iz družinskih razmerij, starševstva, zakonske zveze ali svaštva“. Zato bi bila v primeru opredelitve zadeve, na katero se je nanašala sodba, kot zadeve s področja preživninskih obveznosti uporaba Bruseljske konvencije mogoča. Sedaj bi bila tovrstna zadeva zajeta s področjem uporabe Uredbe Sveta (ES) št. 4/2009 z dne 18. decembra 2008 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter sodelovanju v preživninskih zadevah (UL 2009, L 7, str. 1).

25 Sodba z dne 27. februarja 1997, van den Boogaard (C-220/95, EU:C:1997:91, točka 22).

26 Sklep z dne 14. junija 2017 (C-67/17, EU:C:2017:459, točka 24).

27 Sklep z dne 14. junija 2017, Iliev (C-67/17, EU:C:2017:459, točke od 25 do 30).

28 P. Rogerson, v: U. Magnus, P. Mankowski, *Brussels Ibis Regulation*, Köln, Otto Schmidt 2016, str. 71.

90. Zavedam se, da namena pravil o pristojnosti in kolizijskih pravil, na katera se nanaša obravnavani predlog za sprejetje predhodne odločbe, nista enaka. Vendar Uredba št. 650/2012 ne določa le kolizijskih pravil, temveč tudi pravila o pristojnosti. Področje uporabe *ratione materiae* Uredbe št. 650/2012, določeno v členu 1 te uredbe, se nanaša na obe vrsti pravil. Če za to ni tehtnih razlogov, ni potrebe po tem, da bi se splošni pojmi, s katerimi je v uredbah določeno njihovo področje uporabe, razlagali različno glede na to, ali gre za kolizijska pravila ali pravila o pristojnosti.

4) Spoznanja iz sodne prakse Sodišča v zvezi s pravili o pristojnosti

91. Na podlagi analize sodne prakse v zvezi s pravili o pristojnosti, ki je bila obravnavana v točkah od 84 do 86 teh sklepnih predlogov, je ob upoštevanju preudarkov iz točke 90 teh sklepnih predlogov mogoče ugotoviti, da se izključitev „premoženjskih režimov med zakoncema“ iz področja uporabe aktov Unije s področja pravosodnega sodelovanja v civilnih zadevah nanaša zlasti na vsa premoženjska razmerja, ki izhajajo neposredno iz zakonske zveze ali njenega prenehanja, in sicer tudi na vprašanje o uvrstitvi posameznih elementov premoženja v premoženje, ki sestavlja zapuščino, ali premoženje, ki ga je treba razdeliti med zakonca.

92. Za odgovor na prvo vprašanje za predhodno odločanje je treba presoditi, ali člen 1371(1) BGB v okviru zakonodaje Unije pomeni določbo prava, ki se uporabi za dedovanje, ali prava, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema. Zato je treba ob upoštevanju ugotovitev, ki so razvidne iz sodne prakse Sodišča, to določbo razlagati tako, da bi se dognal njen namen in na podlagi tega razjasnili dvomi predložitvenega sodišča.

93. Določba, kot je člen 1371(1) BGB, se uporabi izključno v primeru smrti enega od zakoncev. Tudi po smrti enega od zakoncev je sicer mogoče razlikovati med premoženjem, iz katerega je sestavljena zapuščina, in premoženjem preživelega zakonca. Vendar se glede na preudarke iz točke 48 teh sklepnih predlogov zdi, da bistveni namen člena 1371(1) BGB ni delitev elementov premoženja ali razdelitev premoženja zaradi prenehanja premoženjskega režima med zakoncema. Namenjen je zlasti opredelitvi položaja preživelega zakonca v razmerju do drugih dedičev. Z njim je namreč določena velikost deleža, ki v zapuščini pripade preživelemu zakoncu.

94. Neobstoj povezave med deležem, ki na podlagi člena 1371(1) BGB pripada preživelemu zakoncu, in razmerji, ki izhajajo neposredno iz zakonske zveze, je toliko bolj razločen, če se upošteva, da se ta določba uporabi ne glede na to, ali so podani razlogi za izvedbo kakršne koli delitve premoženja glede na načela, na katerih temelji režim ločenega premoženja z izravnavo prirasta premoženja.[29]

95. Poleg tega lahko v skladu z navedbami iz točke 53 teh sklepnih predlogov prihodnji zapustnik z uporabo instrumentov dednega prava enostransko prepreči uporabo te določbe. Takšna je v bistvu narava dednih pravic. Za dedno pravo je namreč značilno, da je zapustniku priznana razmeroma široka svoboda razpolaganja z zapuščino, medtem ko morata odločitve, ki se nanašajo na razmerja, ki izhajajo neposredno iz premoženjskih režimov med zakoncema, načeloma sprejeti oba zakonca.

96. Zato menim, da temeljni namen določbe, kot je člen 1371(1) BGB, govori v prid temu, da jo je treba šteti za določbo prava, ki se uporabi za dedovanje, in ne prava, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema.

29 Naj za ponazoritev uporabim primer, v katerem se premoženje zapustnika, ki je ob vzpostavitvi premoženjskega režima med zakoncema znašalo 100.000 denarnih enot, med trajanjem tega režima ni povečalo. Preživeli zakonec pa je med trajanjem tega režima ustvaril znesek 50.000 denarnih enot. V takem položaju preživeli zakonec v primeru matematične izravnave ne bi imel zahtevka za izravnavo prirasta premoženja. V primeru razveze bi bil položaj celo nasproten. Tedaj bi preživeli zakonec drugemu zakoncu moral plačati 25.000 denarnih enot. Posledica uporabe člena 1371(1) BGB pa je položaj, v katerem preživelemu zakoncu pripade znesek 25.000 denarnih enot, ki ustreza eni četrtini zapuščine.

c) Učinkovitost določb o uvedbi evropskega potrdila o dedovanju

97. Pojmi, ki jih je zakonodajalec Unije uporabil za opredelitev področja uporabe Uredbe št. 650/2012, so – kot sem opozoril že v točki 32 teh sklepnih predlogov – avtonomni. Pri razlagi teh pojmov je treba poleg tega upoštevati cilje Uredbe št. 650/2012, s katero naj bi se – v skladu z navedbami iz točke 27 teh sklepnih predlogov – pripomoglo k odpravi ovir za prosto gibanje oseb na notranjem trgu in zagotovilo učinkovito varstvo pravic dedičev v državah članicah.[30] Zaradi tega je bilo v skladu z uvodno izjavo 8 Uredbe št. 650/2012 z njo uvedeno enotno potrdilo – evropsko potrdilo o dedovanju. To naj bi omogočilo – kot je potrjeno v uvodni izjavi 67 te uredbe – hitro, nemoteno in učinkovito urejanje dedovanja s čezmejnimi posledicami v Uniji.

98. Učinki evropskega potrdila o dedovanju so urejeni v členu 69 Uredbe št. 650/2012. To potrdilo je namenjeno legitimaciji in učinkuje v vseh državah članicah, ne da bi bil za to potreben kakšen poseben postopek (člen 69(1) Uredbe št. 650/2012). Velja domneva, da so v evropskem potrdilu o dedovanju navedeni elementi, „ki so bili ugotovljeni po pravu, ki se uporablja za dedovanje, ali po katerem koli drugem pravu, ki se uporablja za posamezne elemente“, točni (člen 69(2) Uredbe št. 650/2012).

99. V drugem stavku uvodne izjave 71 Uredbe št. 650/2012 je pojasnjeno, da bi moralo imeti potrdilo zlasti dokazno moč in da velja domneva, da točno odraža elemente, ki so bili ugotovljeni po pravu, ki se uporablja za dedovanje, ali po katerem koli drugem pravu, ki se uporablja za posamezne elemente, kot je materialna veljavnost razpolaganja v primeru smrti. Vendar dokazni učinek potrdila v skladu s tretjim stavkom uvodne izjave 71 Uredbe št. 650/2012 ne bi smel vključevati elementov, ki niso urejeni s to uredbo, kot je ugotavljanje sorodstva ali vprašanje, ali je določeno premoženje pripadalo zapustniku ali ne.

100. Dokazna moč potrdila se torej nanaša le na te elemente, ki so bili ugotovljeni po pravu, ki se uporablja, določenem na podlagi poenotenih kolizijskih pravil iz Uredbe št. 650/2012.[31] Gre torej za elemente, ki so zajeti s področjem uporabe prava, ki se uporablja, določenega na podlagi člena 23 Uredbe št. 650/2012 (pravo, ki se uporablja za dedovanje) in členov od 24 do 28 Uredbe št. 650/2012, ki se nanašajo na: dopustnost in materialno veljavnost razpolaganja v primeru smrti, ki ni dedna pogodba (člen 24), dopustnost in materialno veljavnost dedne pogodbe, ki se nanaša na dedovanje po eni osebi, ter njene zavezujoče učinke za stranke (člen 25), veljavnost glede oblike razpolaganja v primeru smrti (člen 27) in veljavnost glede oblike izjave o sprejemu dediščine ali odpovedi dediščini (člen 28).

101. Na podlagi tega sklepam, da se učinki, ki izhajajo iz člena 69(2) Uredbe št. 650/2012, nanašajo izključno na elemente, ugotovljene na podlagi prava, ki se uporabi za dedovanje (člen 23), ali na podlagi prava, ki se uporabi za druga vprašanja, določenega v skladu s poenotenimi kolizijskimi pravili Uredbe št. 650/2012 (členi od 24 do 28). Ne nanašajo pa se na elemente, ugotovljene na podlagi nacionalnih kolizijskih pravil in kolizijskih pravil Unije, ki niso del Uredbe št. 650/2012.

30 Podobno stališče je Sodišče izrazilo v sodbi z dne 12. oktobra 2017, Kubicka (C-218/16, EU:C:2017:755, točka 56), v kateri je ugotovilo, da razlaga, predstavljena v sodbi, ustreza tudi cilju, ki se uresničuje s to uredbo in v skladu s katerim bi bilo treba omogočiti pravilno delovanje notranjega trga z odpravo ovir za prosto gibanje oseb, ki se danes srečujejo s težavami pri uveljavljanju svojih pravic pri dedovanju s čezmejnimi posledicami.

31 P. Wautelet, *Article 69 – Effets du certificat*, v: A. Bonomi, P. Wautelet, *Le droit européen des successions. Commentaire du règlement (UE) n° 650/2012, du 4 juillet 2012*, Bruxelles, Bruylant 2016, str. 880. V zvezi s predlogom Uredbe št. 650/2012 glej tudi J. Basedow, A. Dutta, C. Bauer in drugi, Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, zv. 74, 2010, opomba 323.

102. Če bi se štelo, da je delež, ki preživelemu zakoncu pripada na podlagi člena 1371(1) BGB, po svoji naravi dednopraven, bi bilo podatek o njem torej mogoče vnesti v evropsko potrdilo o dedovanju z vsemi učinki, ki so opisani v členu 69(2) Uredbe št. 650/2012. Če bi se ta določba obravnavala kot vprašanje, za katero je upoštevno pravo, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema, pa za podatek o deležu, ki pripada preživelemu zakoncu, domneva točnosti ne bi mogla veljati.

103. To bi bil zato drugi argument v prid opredelitvi, da je člen 1371(1) BGB po svoji naravi dednopraven. Tako bi bila zagotovljena učinkovitost določb Uredbe št. 650/2012, s katerimi je uvedeno evropsko potrdilo o dedovanju.

d) Sklepne ugotovitve v zvezi s prvim vprašanjem za predhodno odločanje

104. Ob upoštevanju zgornjih preudarkov menim, da se člen 1371(1) BGB ne bi smel šteti za določbo, ki se nanaša na vprašanja, povezana s premoženjskimi režimi med zakoncema, in je zato v skladu s členom 1(2)(d) Uredbe št. 650/2012 izključena iz področja uporabe te uredbe.

105. Prvič, s to določbo ni urejeno, kaj sestavlja zapustnikovo premoženje. Nanaša se na pravice, ki jih ima preživeli zakonec v zvezi s sredstvi, ki so nesporno del premoženja, iz katerega je sestavljena zapuščina. Določba, kot je člen 1371(1) BGB, se zato nanaša na vprašanje, povezano z „dedovanje[m] po pokojnem zakoncu“ v smislu člena 1(2)(d) Uredbe št. 2016/1103, ki bo izključeno iz področja uporabe te uredbe in za katero se uporabijo kolizijska pravila iz Uredbe št. 650/2012.

106. Drugič, ta določba se uporabi izključno v primeru smrti enega od zakoncev, in sicer ne glede na to, ali so podani razlogi za izvedbo kakršne koli delitve premoženja glede na načela, na katerih temelji režim ločenega premoženja z izravnavo prirasta premoženja.

107. Tretjič, potreba po zagotovitvi učinkovitosti določb o uvedbi evropskega potrdila o dedovanju govori v prid opredelitvi, da je določba, kot je člen 1371(1) BGB, dednopravna. Na podlagi opredelitve, da je ta določba dednopravna, je namreč v evropsko potrdilo o dedovanju mogoče vnesti podatek o deležu preživelega zakonca, ki ima v vseh državah članicah učinke, ki izhajajo iz člena 69(2) Uredbe št. 650/2012.

108. Glede na zgornjo argumentacijo predlagam, naj Sodišče na prvo vprašanje za predhodno odločanje odgovori tako: člen 1(1) Uredbe št. 650/2012 v povezavi s členom 1(2)(d) te uredbe je treba razlagati tako, da je s področjem uporabe prava, ki se uporabi za dedovanje, zajet predpis, s katerim je – tako kot s členom 1371(1) BGB – urejen dedni delež preživelega zakonca, čeprav je njegova uporaba odvisna od obstoja določenega premoženjskega režima, dedni delež zakonca pa nadomešča delitev premoženja po prenehanju tega režima, vendar se velikost tega deleža obenem določi na podlagi pravil, ki se povsem razlikujejo od teh, s katerimi je določen način delitve premoženja po prenehanju takega premoženjskega režima za časa življenja zakoncev.

C. Drugo in tretje vprašanje za predhodno odločanje

109. Predložitveno sodišče želi z drugim in tretjim vprašanjem za predhodno odločanje, ki ju je predložilo, če bi Sodišče na prvo vprašanje za predhodno odločanje odgovorilo nikalno, razjasniti, ali je dedni delež, ki preživelemu zakoncu pripada na podlagi člena 1371(1) BGB, mogoče vnesti v evropsko potrdilo o dedovanju, čeprav se ta določba ne nanaša na vprašanje, ki spada na področje uporabe Uredbe št. 650/2012. Glede na odgovor, ki ga predlagam na prvo vprašanje za predhodno odločanje, na drugo in tretje vprašanje ni treba odgovoriti.

110. Če se Sodišče ne bi strinjalo z mojim mnenjem v zvezi s prvim vprašanjem za predhodno odločanje, bi bilo treba preučiti tudi drugo in tretje vprašanje. Zato bom predlagal tudi odgovor na ti vprašanji.

111. Predložitveno sodišče v okviru drugega in tretjega vprašanja za predhodno odločanje navaja različne hipotetične primere in preudarja, ali je delež, ki preživelemu zakoncu pripada na podlagi člena 1371(1) BGB, mogoče vnesti v evropsko potrdilo o dedovanju, čeprav ne gre za vprašanje, ki spada na področje uporabe Uredbe št. 650/2012. Vsi ti hipotetični primeri se v končni fazi nanašajo na dvome, povezane z razmerjem med vsebino evropskega potrdila o dedovanju in področjem uporabe *ratione materiae* te uredbe. Zato menim, da je treba drugo in tretje vprašanje za predhodno odločanje obravnavati skupaj.

1. Razmerje med vsebino evropskega potrdila o dedovanju in področjem uporabe Uredbe št. 650/2012

112. Kot sem že navedel, so spodnji preudarki hipotetični. Temeljijo na predpostavki, da Sodišče na prvo vprašanje za predhodno odločanje ne bi odgovorilo v skladu z mojim predlogom in bi presodilo, da člen 1371(1) BGB ni določba, ki spada na področje uporabe Uredbe št. 650/2012. Tudi ob taki predpostavki menim, da je dedni delež, ki na podlagi te določbe pripada preživelemu zakoncu, mogoče vnesti v evropsko potrdilo o dedovanju.

113. Prvič, zdi se, da zakonodajalec Unije ne izhaja iz tega, da se lahko v evropsko potrdilo o dedovanju vnesejo izključno podatki, ki se nanašajo na okoliščine, zajete s področjem uporabe Uredbe št. 650/2012. To je razvidno iz besedila člena 68(h) Uredbe št. 650/2012. Med podatki, ki jih vsebuje potrdilo, „kolikor so potrebni za namen, za katerega se potrdilo izda“, je v tej določbi naveden „podatek o tem, ali je zapustnik sklenil pogodbo o ureditvi premoženjskopravnih razmerij med zakoncema“. Ni dvoma, da to vprašanje ni zajeto v področju uporabe Uredbe št. 650/2012.

114. Drugič, v nekaterih primerih bi evropsko potrdilo o dedovanju zaradi izpustitve podatkov o nekem vprašanju, ki je za dedovanje pomembno, čeprav po svoji naravi ne spada v njegov okvir, v veliki meri izgubilo svoj praktični pomen. Ne bi namreč odražalo dejanskega dednega deleža preživelega zakonca. Zaradi tega bi lahko polni učinek („effet utile“) določb o uvedbi evropskega potrdila o dedovanju postal vprašljiv.

115. Tretjič, evropsko potrdilo o dedovanju v takem primeru ne bi pomenilo vredne alternative za notranje (nacionalne) dokumente, ki se v državah članicah uporabljajo v podobne namene in v katerih bi se dedni delež preživelega zakonca celovito odražal. Uredba št. 650/2012 namreč ne določa obvezne uporabe evropskega potrdila o dedovanju. Še naprej se lahko uporabljajo nacionalna potrdila, ki se izdajajo na podlagi določb, ki se uporabljajo v dani državi članici.

116. Glede na zgornje argumente menim, da je dedni delež, ki preživelemu zakoncu pripada na podlagi člena 1371(1) BGB, mogoče vnesti v evropsko potrdilo o dedovanju.

2. Učinki vnosa podatkov, ki niso zajeti s področjem uporabe Uredbe št. 650/2012, v evropsko potrdilo o dedovanju

117. Možnost vnosa nekega podatka v evropsko potrdilo o dedovanju pa še ne pomeni, da ima ta vnos vse lastnosti, ki jih imajo podatki, vneseni na podlagi prava, ki se uporabi, določenega v skladu s kolizijskimi pravili iz Uredbe št. 650/2012.

118. V točki 101 teh sklepnih predlogov sem namreč že navedel, da se dokazni učinek potrdila nanaša le na elemente, ugotovljene po pravu, ki se uporablja, določenem na podlagi poenotenih kolizijskih pravil iz Uredbe št. 650/2012.

119. Uredba št. 650/2012 pa ne nasprotuje temu, da se v evropsko potrdilo o dedovanju vnesejo elementi, ki nimajo učinkov, določenih v členu 69 te uredbe. To je po mojem mnenju potrjeno v že navedeni uvodni izjavi 71 Uredbe št. 650/2012, v skladu s katero „[d]okazni učinek potrdila ne bi smel vključevati elementov, ki niso urejen[i] s to uredbo“.

120. Zato menim, da lahko evropsko potrdilo o dedovanju vsebuje: podatke, ugotovljene na podlagi prava, ki se uporabi za dedovanje (člen 23), podatke, ugotovljene na podlagi prava, ki se uporabi za druga vprašanja, določenega v skladu s poenotenimi kolizijskimi pravili Uredbe št. 650/2012 (členi od 24 do 28), in podatke, ugotovljene na podlagi prava, ki se uporabi v skladu z nacionalnimi kolizijskimi pravili (ali kolizijskimi pravili iz drugih instrumentov prava Unije). Podatek – ob predpostavki, da ni zajet v okviru prava, ki se uporabi za dedovanje – ki se nanaša na delež, ki na podlagi člena 1371(1) BGB pripada preživelemu zakoncu, bi bilo treba uvrstiti v zadnjenavedeno kategorijo. Vendar se na te elemente ne bi smeli nanašati učinki, ki izhajajo iz člena 69(2) Uredbe št. 650/2012.

3. Narava podatka o deležu, ki na podlagi člena 1371(1) BGB pripada preživelemu zakoncu, v okviru evropskega potrdila o dedovanju

121. Postavlja se še vprašanje, kakšne učinke ima vnos v evropsko potrdilo v dedovanje podatka o deležu, ki na podlagi člena 1371(1) BGB pripada preživelemu zakoncu. V svojih pisnih in ustnih stališčih je Komisija namreč opozarjala, da bi bilo treba, čeprav ni jasne podlage za to, da za podatek o deležu veljajo učinki iz člena 69 Uredbe št. 650/2012, vendarle sprejeti tako rešitev in učinke iz te določbe nekako razširiti na podatek o deležu, ki na podlagi člena 1371(1) BGB pripada preživelemu zakoncu.

122. V teoriji je zastopano stališče, da se delež, ki na podlagi člena 1371(1) BGB pripada preživelemu zakoncu – če ga je treba šteti za vprašanje, ki spada na področje uporabe prava, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema – v evropsko potrdilo o dedovanju lahko vnese kot informativna omemba v okviru „informacije o premoženjskem razmerju med zakoncema“ iz člena 68(h) Uredbe št. 650/2012 z navedbo o tem, na kakšni podlagi je bil ta element ugotovljen.[32] Drugo mnenje, na katero v okviru drugega in tretjega vprašanja za predhodno odločanje napotuje tudi predložitveno sodišče, pa temelji na prepričanju, da je treba povečanje, ki izhaja iz člena 1371(1) BGB, vnesti kot podatek o „delež[u], ki pripada vsakemu […] posameznemu dediču“, iz člena 68(l).[33]

123. Menim, da mora biti ne glede na to, katera od teh določb se uporabi za vnos podatka o povečanju deleža v evropsko potrdilo o dedovanju, ta opremljen z izrecnim pridržkom, da je bil ta podatek ugotovljen na podlagi prava, ki se uporablja za premoženjski režim med zakoncema. To pravo namreč ni nujno pravo, ki bi ga bilo treba uporabiti za premoženjski režim med zakoncema v skladu s kolizijskimi pravili, ki veljajo v državi članici organa, pred katerim zainteresirana oseba uporablja evropsko potrdilo o dedovanju, izdano v drugi državi članici. Razlog za to je neobstoj poenotenih in za vse države članice skupnih kolizijskih pravil za določanje prava, ki se uporablja za premoženjske režime med zakoncema.

124. S tem, da se v evropsko potrdilo o dedovanju doda pridržek, da je delež, ki na podlagi člena 1371(1) BGB pripada preživelemu zakoncu, zajet s področjem uporabe prava, ki se uporabi za premoženjski režim med zakoncema, je obenem omejena možnost sklicevanja se na domneve iz člena 69(3) in (4) Uredbe št. 650/2012.

32 T. Ivanc, S. Kralijć, European Certificate of Succession – Was there a need for a European intervention?, *Anali Pravnog Fakulteta Univerziteta u Zenici*, 18. izdaja, 2016, str. 266.

33 D. Stamatiadis, v: H. Pamboukis, *EU Succession Regulation No 650/2012: A Commentary*, Oxford, C.H. Beck, Hart Publishing 2017, str. 633.

125. Glede na zgornje preudarke Sodišču predlagam, naj v primeru nikalnega odgovora na prvo vprašanje na drugo in tretje vprašanje odgovori tako: člena 68(l) in 67(1) Uredbe št. 650/2012 je treba razlagati tako, da se dedni delež preživelega zakonca, če je delno posledica povečanja v skladu z določbo, ki ureja premoženjskopravna razmerja, kot je člen 1371(1) BGB, lahko v celoti vključi v evropsko potrdilo o dedovanju zgolj informativno.

VI. Predlog

126. Glede na zgornje preudarke Sodišču predlagam, naj na vprašanja za predhodno odločanje, ki jih je predložilo Kammergericht Berlin (višje deželno sodišče v Berlinu, Nemčija), odgovori tako:

Člen 1(1) Uredbe št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju v povezavi s členom 1(2)(d) te uredbe je treba razlagati tako, da je s področjem uporabe prava, ki se uporabi za dedovanje, zajet predpis, s katerim je – tako kot s členom 1371(1) Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) – urejen dedni delež preživelega zakonca, čeprav je njegova uporaba odvisna od obstoja določenega premoženjskega režima, dedni delež zakonca pa nadomešča delitev premoženja po prenehanju tega režima, vendar se velikost tega deleža obenem določi na podlagi pravil, ki se povsem razlikujejo od teh, s katerimi je določen način delitve premoženja po prenehanju takega premoženjskega režima za življenja zakoncev.